

İBN-İ ÂDİL 'MELHAME'SİNDE Kİ'Lİ CÜMLELER

-Prof. Dr. Alâeddin Mehmedoğlu'nun aziz hatırasına-

Ayşe Aydın*

ÖZET

Bu makalede tercüme eser olması sebebiyle metnimizde fazlaca yer alan ki'li cümleler ele alınmıştır. Eserde Türkçede var olan cümle tiplerinin birçoğuna rastlamak mümkündür. Tecrübelerle dayanarak söylenen ve gerçekleşmesi bazı şartlara ya da anlara bağlı olayları sık sık dile getiren eserde mütercim, ki'li cümlelerin yanı sıra şartlı cümle yapılarını da sıkça kullanmıştır. Yer yer bu cümle tipleri birbirleriyle iç içe kullanılarak genişletilmiş ve karışık yapıda zengin cümlelere başvurulmuştur.

Anahtar kelimeler; Melhame, Ki'li cümle, yardımcı cümle, ana cümle.

THE SENTENCES WITH Kİ İN MELHAME OF İBN-İ ÂDİL

ABSTRACT

Much work has been translated in our text in this article because sentences with ki are discussed. Turkish is the work of art can be found in many of the existing types of sentence. Based on experience and is said to occur due to certain circumstances or events that moments often expressed the works, translator, the sentence with ki conditional sentence structures, as well as the frequently used phrases. Intertwined with each other in places, this type of sentence structure, rich in complex sentences, using the extended and applied.

Keyword; Melhame, the sentence with ki, main sentence, auxiliary sentence.

* Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi, ayse@sakarya.edu.tr

Ebrî Hâce İbn-i Âdil, « Kitâb-ı Uşûlu'l-Melâhime” adlı eserini, yıldız biliminde Osmanlı Türkçesiyle önemli eserlerin verildiği 17. yüzyılda yani Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde kaleme almıştır. Osmanlı padişahlarından IV. Mehmed döneminin(1648-1687) eseridir. Metnimiz, Türk edebiyatında yeterince ilgi gösterilmediğine inandığımız bir tür olan “melhame”lerin bir örneğidir. Melhame veya aynı kelimenin çoğul şekli olan melâhim, yılın belirli ay ve günlerindeki yıldızlara ve çeşitli iklim ve tabiat olaylarına bakarak geleceğe yönelik birtakım haberler vermeyi amaçlayan bir edebî ve folklorik türdür (Turan 1998 : 681-705). Bu türde eserler, içerisinde halk biliminin birçok alanıyla ilgili pek çok bilgi ihtiva etmektedir.

Çalışmaya konu olan **Kitâb-ı Uşûlu'l-Melâhime**, Nur-u Osmaniye Kütüphanesindeki 2778 numarada kayıtlı olup bunun dışında 13 nüshası daha bulunmaktadır. Eser, hicrî olarak 1075, miladî olarak 1665 yılında yazılmış bir tercüme eserdir. Bunu, yazar eserin « dibâçe” sinde şu şekilde açıklar:

bu bir ihtiyârât-ı kavâi‘d-i külliyyedür ki, hikmet ve nücüm kitâblarından istihrâc olunup Türki‘ lisânına tercüme oldı(2a/3-4).

Yazı türü nesih olup yazmanın başlığı tezyinatlı ve cetvelleri tezhiplidir. 161 varak olup, 322 sayfadan oluşmakta ve her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Eser ölçüleri: 285x187, 195x117 şeklindedir.

Eser şu beş ana bölümden oluşmaktadır:

1. Her ayın ilk gününün hangi güne denk geldiğinin anlatıldığı bölüm,

2. Haftanın günlerinde neler yapıp yapılamayacağını anlatıldığı bölüm,
3. Ay ve güneş on iki burca geldiğinde ne yapmak gerektiğinin anlatıldığı bölüm,
4. Ayın yirmi sekiz menzilin seyri ve şekli,
5. Melhame (Yıldızların ve yedi iklimin keyfiyeti, yirmi sekiz menzilin doğuş ve batış günleri).

Eserde ilk dört bölümün anlatımı bittikten sonra “Teşrin-i evvel” ayıyla “melhame”nin anlatımına geçilmektedir. Ebrî Hâce'nin melhamesi de diğer melhameler gibi her babda 25 fasıl olacak şekilde 12 baba sahiptir.

Yukarıda özelliklerini belirttiğimiz eserimiz, tercüme eser olmasının yanı sıra, *ki* edatının, cümle ya da cümle topluluklarını birbirine bağlarken bunlar arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç gibi anlamlar çerçevesinde ilişki kurabilme yönüne dayanarak, içerisinde oldukça fazla *ki*'li cümle barındırmaktadır. Makalemizde, bu cümleler, yardımcı cümlenin temel cümlede hangi ögenin sorusunu cevaplayıp, tek yüklemlili cümlede cümlenin hangi ögesini karşılmasına göre sınıflandırılarak ele alınacaktır.

Ki, bir cümleyi bir cümleye/cümle topluluğuna, bir cümle topluluğunu da bir başka cümleye/cümle topluluğuna bağlayarak bunlar arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç gibi anlamlar çerçevesinde ilişkiler kurar (Karahana 2004: 86).

Ki'li cümleler, iki veya daha fazla cümleden oluşurlar. Cümlelerden biri ana, diğerleri ise yardımcı cümle konumundadır. Bunu belirlemenin ölçüsü ise şudur: Ana cümle, soru talep eder ve bu sorunun cevabını

kendisinin herhangi bir ögesini tamamlar nitelikte yardımcı cümlede bulur. Yani yardımcı cümle, ana cümlenin verdiği kavramı bir şarta, bir sebebe, bir dileğe, bir açıklamaya bağlamak suretiyle onu çeşitli yönlerden tamamlayan ve kuruluşu bir cümle değerinde olup yargı taşıyan cümledir (Korkmaz 1992: 169).

Eserde Türkçede var olan cümle tiplerinin birçoğuna rastlanmakla beraber tercüme eser olması sebebiyle sık sık kullanılmış olan ki'li cümleler üzerinde durulacaktır. Makalemizin şekillenmesinde büyük oranda Prof. Dr. Muhammet Yelten'in **Modern Türklük Araştırmaları** dergisinde 2005 yılında çıkan "Pars-nâme"deki Ki'li Birleşik Cümleler Üzerine" başlıklı yazısı örnek alınmıştır.

Ki'nin iki cümle arasında niteliksiz, doğrudan ilgi kurduğu durumlarda yardımcı cümle, ana cümleye özne, nesne, yer tamlayıcısı, zarf ve yüklem ismi gibi fiile bağlı birimlerinden biri göreviyle katılır. Ki'nin bir cümle ile bir kelime arasında ilgi kurduğu hallerde, yardımcı cümle bir niteleme cümlesidir, yani sıfat hükmündedir...(Yelten 2005: 47). Ki'li cümleleri Türkçe cümle düzenine soktuğumuzda önceki yapıda asıl cümleden sonra gelen yardımcı cümle, yeni yapıda sıfat fiil, zarf fiil ya da isim fiil gruplarıyla karşılanarak asıl cümlenin önüne geçer ve bu zengin kullanım tek yüklemlili ifadelerin kullanımına olanak sağlar. Metnimizden hareketle belli başlı bazı örnekleri gösterdiğimiz çalışmamızda birer örnek üzerinde de Türkçe cümle düzeni üzerinden yardımcı cümlelerin tek yüklemlili cümlelerde karşıladığı cümle ögesi gösterilecektir.

¹ İbn-i Nasuh Paşa'ya ait Pars-nâme, Prof. Dr. M. Mehdi Ergüzel tarafından 2009 yılında yayımlanmış bir tercüme eserdir: Ergüzel, Mehdi, Pars-nâme, İbn-i Nasuh Paşa, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara-2009.

Yardımcı cümleler cümle öğelerinin söz dizimsel eş anlamlısıdır. Türk dilinde cümle öğelerine uygun olarak yardımcı cümleler vardır (Mehmedoğlu 2001: 118). Bundan yola çıkarak, metnimizde 149 yerde geçmekle birlikte belli başlı örnekleri göstermek suretiyle ki'li cümleleri sınıflandırmak gerekirse,

1. Özne yardımcı cümleleri

Bu tür ki'li cümlelerde, yardımcı cümle ana cümlede ya genel sorusunu(yani özne ana cümlede herhangi bir kelime ile ifade olunmamıştır ve yardımcı cümle, ana cümlede yükleme sorulan *kim?, ne?* gibi soruları cevaplar) cevaplayarak onun öznesi yerinde kullanılır ya da onun izaha ihtiyacı olan bir kelimeyle ifade edilen öznesini açıklar ve temel cümleyi bu yönden tamamlar. Öncesinde *ki* bağlama edatı ve bağımlılık tonlamasıyla birbirine bağlı iki cümle *ki/kim* bağlama edatı kaldırılıp fiilimsilerle tek yüklemli cümle haline getirildiğinde yardımcı cümle ana cümlede öznesi durumuna gelir:

Ümizdür ki kefaretü 'z-zünüb ola (2b/1-2).

Günahlarn karşılığı olması ümittir.

Özne

Yukarıdaki cümlede ana cümlede yüklemine (Ümizdür) **ne?** sorusu sorulduğunda yardımcı cümle ana cümlede öznesine cevap olup, cümle tek yüklemli cümle haline getirildiğinde onun isim fiil grubuyla ifade olunan öznesi olur.

Fermān olunur ki, sūr'at ile irsāl ide (155a/6).

Zirā muhtemeldür ki ğarḳ olalar vallāhü a'lem (68a/6).

Mūsā beygamber 'aleyhi 's-selāmdan mervīdür ki bu günlerde dünyāya bir veled gelse; 'ömri kıṣa ola (93a/10-11).

2. Nesne yardımcı cümleleri

Bu tür cümlelerde, yardımcı cümle ana cümlenin yüklemine nesnesinin sorusuna cevap olarak tamamlar. Cümleler, birbirine *ki/kim* bağlama edatı ve bağımlılık tonlamasıyla bağlıdır.

Bilgil kim kamer her bir burūcda iki bucuğ gün durur (113b/2).

Ayin her bir burçta iki buçuk gün durduğunu bil.

Nesne

Bu cümlede de ana cümleye (Bilgil) **neyi?** sorusu sorulduğunda yardımcı cümle bu soruya cevap olur ve cümle tek yüklemliliğe haline getirildiğinde ana cümlenin fiilimsilerle ifade olunan nesnesinin yerini tutar.

İmdi gerekdür ki kamer her burca kim gelür, ol günlerde ne fi' il itmek gerek ve neden 'irāz ve imtinā' itmek gerek anı beyān idelüm (113b/3-4-5).

Güneş bil ki kaṅkı burcdadır (113b/9).

Bilgil kim hūkemā-i ehl-i raşad felegi yigirmisekize taḫsīm itmişlerdür ve her kısma bir menzil dīvār virmişler ve ay bu menziliñ her birinde bir gün bir geçe durur (114b/3-4-5).

Daḫı bilgil kim bu levḫi Şeyḫ Ekber istihrāc eylemişdür (150b/11).

'Ulemā bunlara eytmışlerdür ki ricālū'llāh aḫyār ve 'amd her ayñ mu'ayyen eyyāmında birer köşede olur (152a/2-3-4).

Ḥazret-i 'Alī eytdi ki, ol zamānda olur ki maşrıḫ cānibi ma'mūr ola (156a/12-13).

Nā-gāh her taş diye ki, iy mü'min benim yanımda bir kāfir yā iki kāfir gizlenmişdür (158a/5-6).

Görmez misün ki her nesnenüñ şoñı mu‘teberdür, daħı görmez misün çerâķda fitil az kıalsa ve yağ dökünse âħir vaķtı şu‘le virür, nâ-bedid olur (31a/7-8-9).

On beşinden tâ yigirmiye deġin görölse, Dāniyāl dir ki kıızılıķ buġday şatana fā‘ide ide (47b/6-7).

Ba‘zılar dimişler ki pādışāh kendü halkıyla bir iķlīm ola (49b/4-5).

Bilġil ki bir yıl dōrt faşıldur (90b/7).

Şeriatayn ile abrilde ay konuşur ise, şöyle bil ki, bu yıl ġāyet eyü gele (44a/9-10).

Dāniyāl dir ki bir ulu pādışāh fevt ola (51b/6-7).

Bir niceler dimişler ki pādışāh a‘dāsına zıfir bula ve eminlik ola ve ni‘met çok ola (53b/1-2).

Dāniyāl dir ki kıızılıķ ola (53b/3).

Ba‘zılar dir ki vebā ola (60a/6).

Ba‘zılar dimişler ki begler derilüp pādışāhı helāk ideler (61a/3-4).

Ba‘zılar dimişler ki kıatı ceng ola (65a/7-8).

Dāniyāl ‘aleyhi‘s-selām dir ki yağmur ola (71b/12).

Dāniyāl dir ki bir veziri fıtalar (79a/13).

Dāniyāl dir ki muķaddemdür (81a/7).

3. Yer tamlayıcısı yardımcı cümleleri

Bu cümleler, ana cümle yüklemine ifade ettiği hareketin yerini ve yönünü gösteren, onu yer ve yön bakımından belirleyen, tamlayan cümlelerdir. Ana cümleye “yönelme ve ayrılma” ekleriyle katılırlar. Ancak, özne ve nesne cümlelerinde olduğu gibi önce fiil şekilleriyle isimleştirilip kelime grupları haline getirilmeleri gereklidir (Yelten 2005: 51).

Münhiyâtdan perhiz idesin ve faḥşayâtla mülevveş olmayasın ve daḥı bu ḥavāşşa muḳayyed olan şübhe yokdur ki mecmû'-ı esrâr ḥāl-i mâzî ve mustakbel ma' lûmuñ ola (121b/2-3).

Habercilerden perhiz edesin, aklın almadığı sözlere karışmayasın, hatta bu hallere önem verip bakan; sırların hepsini, geçmiş ve geleceğin durumunu bilmesinden şüphe yoktur.

Yer tamlayıcısı

4. Zarf yardımcı cümleleri

Bu cümleler ana cümle yüklemine zamanını ve çeşitli şartlarını gösteren, hareketin ne zaman, niçin, ne şekilde, hangi vasıta ile yapıldığını veya olduğunu belirten cümlelerdir (Yelten 2005: 51).

Bu yebüsetiñ bâ' işi kıış hevāsıdur, tā ki faşl-ı bahār gelüp hevāya riṭübet ğālīb olmaya (154b/9-10).

Bahar mevsimi gelip havaya rutubet hükm edinceye kadar bu

Zaman zarfı

kuruluğun sebebi kış havasıdır.

Bu cümlede, ana cümlenin yüklemine (Bu yebūsetiñ bā'ışı kış hevāsıdur) **ne zamana kadar?** sorusu sorulduğunda yardımcı cümle bu soruya cevap olur ve cümle tek yüklemlilik haline getirildiğinde ana cümlenin fiilimsilerle ifade olunan (zaman) zarfının yerini tutar.

Dağı havāşş-ı hıruftan şeklü'l-elif yazılsa ve mezkūr āyetleri vaķf itmek istersen, bu beyān olunan günde yazılmaķ gerekdür ki 'amel ibtūl olmaya ve dağı kamer gine hamil burcunda olsa, ikinci gün gicesiyle Buḡayn menziline olur (115b/11-116a/1).

Güneş ki mīzān burcuna gidicek zemīn bir revnaķı dağı döner (129b/6). Kaçan kim bir kışı bir mühimm işse şürū' cylese, arķasın ol yıldıza vire (149a/2-3).

Gök şol aķ ki hamretten şafretden küdüretten ḡālī degildür (142a/t).

5. Yüklem yardımcı cümleleri

Yüklem yardımcı cümlesi, ana cümlenin *odur, budur, şudur, şundadır, o idi* gibi zamir görevli kelimelerle ifade olunan yüklemine izah eder. Cümle tek yüklemlilik haline getirildiğinde, yardımcı cümle temel cümleye sorulan *nedir, nerededir ne idi?* gibi sorulara cevap olarak onun yüklemine açıklayacaktır.

Bunlaruñ bayrāmlarına sebeb budur ki Ḥazret-i Meryem'üñ arāķasını şıḡayup, Ḥazret-i 'İsā vıcūda geldi (37b/4).

Bunların bayramlarına sebeb Ḥazret-i Meryem'in arkasını sıvazlayıp, okşayıp Ḥazret-i İsa'yı vıcūda getirmektir.

yüklem

Söyle ki, bunuñ ḡükmi dā'im sābitdür [2a/4-5].

Pes bu za'if ve naḡīf kim ḡalīlū'l-yefā'a yem cem' idüp naḡl itmekden murādım bu kim naḡar iden 'azizlerüñ ilḡāf-ı kereminden me'mül ki

men şafa kıadd-i estehzafa bunuñ ‘aybına ve noķşānına nazār itmeyeler (2a/8-12).

Ħikmet içre şöyledür ki söylerim (127a/4).

Şöyle ki gice gündüz berāber olur (129b/7).

Ķā‘idesi budur ki Ħiçret-i nebeviyyeden sekiz yüz yigirmisin tarih ile bākī kalanı Sekiz sekiz tarih itdikde, eger bir kıalursa, cedveliñ evvel senede iki kıalursa; onikinciye nazār oluna, tā ki sekize vara (149b/h).

Tarihī budur ki kaçan ramazānū‘l-mubārek yekşenbeden olsa, kıadir gicesi yigirmi yedinci gice olur (150a/13-151a/1).

Şöyle ki rüz-be-rüz fevt itmeyüp bu tarih üzere hesāb oluna ki üç yüz altmış altı gün olur (93a/1).

6. Belirten yardımcı cümleleri

Yardımcı cümlenin *nice, nasıl, hangi?* gibi sorulara cevap vererek ana cümlede izaha muhtaç herhangi bir isimle ifade olunan ögeyi açıkladığı cümle tipleridir. Yardımcı cümle adeta bir niteleme cümlesi yani sıfat hükmündedir. Sıfat, görevli bir kelime türü olduğu için, söz dizimsel bir sınıflama yaptığımız bu bölümde yardımcı cümlenin yerini tuttuğu bu ögeye belirten (Mehmedoğlu 2001: 158) demeyi uygun gördük. Burada cümleler birbirine ki açıklama edatı ve yine bağımlılık tonlamasıyla bağlıdır. Metnimizde daha ziyade bu tür yardımcı cümleler dikkati çeker. Mütercim, sıfat tamlamalarına paralel olarak, bu tür cümleler yardımıyla temel cümlede izaha ihtiyacı olan ve belirginleşen bir ismi, *ki* açıklayıcı edatından sonra getirdiği yardımcı cümle hükmündeki ifadelerle nitelemek suretiyle tamamlar.

Ķudüs içinde ‘idü ‘l-ğamāme ol gündür ki, ziyāret-i beytü ‘l-muķaddes iderler (3a/7-8).

Kudüs içinde bulut bayramı denilen şey Kudüs'ün ziyaret edildiği gündür. Belirten

Ve mā tevfiḳ-i illā billāhü'l-'aliyyü'l-'azîm şükr ve sipās ol iki cihānı yaradıcı ḥāliḳ bî-çün üzerine olsun, ki gökleri ayı ve güneşi ve yıldızlar birle bezedi ve yerleri nebātāt ve ḥayvanāt birle güzide kıldı ve mecmū'-ı maḥlūḳātdan mükerrrem ve mufāzzal kıldı (1b/3-7).

Ol burūclaruñ evvelleri işbu dā'iredir ki zikr olunur (114a/6).

Bu yigirmi sekiz menāzil ki beyān olundu (121a/7).

Ḥazret-i 'Alī raḍıallahü 'an Ca'fer-i kebîrinden ki mustaḥracdur (121a/9).

Kāmili ehl-i dīvān olur 'ayān

ki müdebber hem faşih şāhib-i lisān (135b/12).

Ola ol ki şahş-ı tufeyl aḥı (136a/1).

Ḳurı tağlar ki ot bitmeye (141b/t).

Veziriñ nāibeleri sāir feriştelerdür ki ol ferişte-i muḳarrabıñ tahtındadır ve her birine ol feriştelereñ bir 'amel sipāriş olunmuşdur ve yedi sitāre yedi sivār meşābesindedür ki naḳıbler gibi hemişe bu revzenlereñ eṭrūfin dolaşurlar (154a/7-11).

Her revzenden anlara bir dürlü fermān vāşıl olur ve sol nesne ki aña 'anāşır-ı erba'a dirler (154a/12).

Bu sol sevdādur ki aña 'ariz olmuşdur (154b/12).

Bir ulu ceng ola ki kıyasa gelmez (76a/1).

Şol kadar ceng ola ki kâncı kan getüre (77a/9-10).

Ĥâdimi arzıyyeden melek-i Aĥmer Müslim ki Ĥazret-i risâlat önünde müslimân oldı (97b/8-9).

Ĥâdimi mülük-ı arzıyyeden Şehrüsdur ki şâhibü'l-ĥüddur (99a/2-3).

On birinci faşıl nâs ve ĥayvân güngür ki beyân ider (6b/13).

SONUÇ

Belirtildiği üzere metnimizde oldukça fazla sayıda ki'li cümle bulunmaktadır. Bunu, metnimizin tercüme eser olması yanı sıra, ki edatının, cümle ya da cümle topluluklarını birbirine bağlarken bunlar arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç, amaç gibi anlamlar çerçevesinde ilişki kurabilme yönüne dayandırabiliriz. Hangi cümle ya da cümle topluluğunu birbirine bağlarsa bağlasın, ki edatıyla bağlı cümleler gerek tarihî metinlerde gerekse de günümüz Türkçesinde Türk dilinin yapısına aykırı bir diziliş gösterirler. Bu cümlelerde genellikle ana cümle başta yardımcı cümle sondadır. Yer yer bu cümle tipleri şart cümleleriyle iç içe kullanılarak genişletilmiş ve karışık yapıda zengin cümlelere başvurulmuştur.

Metnimizde geçen örnekler göstermektedir ki, ki edatının cümleler arasında kurduğu ilişki türüne göre ya da ana cümlenin hangi soruyu talep ettiğine göre, yardımcı cümleler, ana cümlede bir öğeyi karşılamakta ve cümle, Türkçe cümle yapısına uygun hale getirildiğinde yeni cümlenin öznesi, yüklemi, nesnesi vb. olmaktadır.

Yıldız-nâme olması nedeniyle daha çok gök bilimiyle ilgili terimlerin kullanıldığı metnimizde, bunları izah etmek amacıyla *ki* edatı, daha ziyade açıklama fonksiyonuyla karşımıza çıkar. Bu nedenle yazmamız, belirten yardımcı cümleler açısından oldukça zengindir. Mütercim, sıfat tamlamalarına paralel olarak, bu tür cümleler yardımıyla temel cümlede izaha ihtiyacı olan ve belirginleşen bir ismi, *ki* açıklayıcı edatından sonra getirdiği yardımcı cümle hükmündeki ifadelerle tamamlar. Bu tür cümlelerde yardımcı cümle ana cümlede belirginleşen bir ismin sıfatı hükmündedir. Sıfat, görevli bir kelime türü olduğu için, söz dizimsel bir sınıflama yaptığımız bu yazıda, yardımcı cümlenin yerini tuttuğu bu ögeye “belirten” demeyi uygun gördük.

KAYNAKLAR

- ERGÜZEL, M. Mehdi, Pârs-nâme, İbn-i Nasuh Paşa, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara-2009.
- KARAHAN, Leyla, Türkçede Söz Dizimi, Akçağ Yayınları, Ankara-2004.
- KORKMAZ, Zeynep, Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yay.: 575, Ankara-1992.
- MEHMEDOĞLU, Alâeddin, Türk Dilinde Bağımlı Birleşik Cümle Söz Dizimi, Aşiyân Yay., Adapazarı-2001.
- TURAN, Fikret, "Halk Osmanlıcası I: Melhameler ve Bir 17. Yüzyıl Melhamesi," [Popular Ottoman I: The 'Melhame' genre and a 17th Century Melhame] *Bir: Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi; Prof. Kemal Eraslan Özel Sayısı (Festschrift)*, 9-10 (1998) İstanbul.
- YELTEN, Muhammet, "Pars-nâme'deki Ki'li Birleşik Cümleler Üzerine" *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, Aralık-2005.